

ŠTEVILKA 9

LETNIK XXXV

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

V LJUBLJANI, DNE 15. SEPTEMBRA 1934

VSEBINA: Uredba o zaščiti kmetov. — Zadrugištvo pod fašističnimi vplivi. — Iz našega zadrugištva. — Zadrugištvo v državi. — Zadrugištvo v inozemstvu. — Gospodarstvo. — Zvezine objave.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 9., 1. 1934.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Ambruseu, r. z. z n. z., se vrši v nedeljo dne 14. oktobra 1934 ob 3. uri pop. v hranilnični sobi. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. čitanje revizijskega poročila. 3. poročilo načelstva in nadzorstva. 4. odobrenje računskega zaključka za leto 1932 in 1933. 5. sklepanje o odpisih posojil. 6. volitev načelstva in nadzorstva. 7. slučajnosti.

Občni zbor Lončarske zadrugę v Filovcih, r. z. z n. z., se bo vršil 7. oktobra 1934 ob 2. uri pop. v hiši št. 96. Dnevni red: 1. poročilo načelstva. 2. čitanje revizijskega poročila za leto 1933. 3. računski zaključek za leto 1933. 4. slučajnosti.

Redni občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadrugę v Izlakah, r. z. z o. z., se vrši v nedeljo, dne 30. septembra 1934 ob 8. uri v Za-

družnem domu v Izlakah. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. potrjenje računskega zaključka za leto 1933. 3. poročilo o izvršeni reviziji. 4. sprememba pravil. 5. volitev nadzorstva. 6. slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Dobravi pri Kropi, r. z. z n. z., se bo vršil 30. septembra 1934 ob 3. uri popoldne v župnišču na Dobravi pri Kropi. Dnevni red: 1. poročilo načelstva. 2. poročilo nadzorstva. 3. čitanje revizijskega poročila. 4. odobritev računskega zaključka za leto 1933. 5. volitev načelstva. 6. volitev nadzorstva. 7. slučajnosti.

Izredni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Št. Vidu nad Ljubljano, r. z. z n. z., se vrši v nedeljo dne 30. septembra 1934 ob 7. uri zjutraj v Ljudskem domu v Št. Vidu nad Ljubljano. Dnevni red: 1. poročilo načelstva. 2. določitev obresti. 3. slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske gospodarske zadrugę v Št. Vidu pri Stični, r. z. z o. z., se vrši v nedeljo 30. septembra 1934 ob 3. uri popoldne v posojilniški zborovalnici. 1. čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. odobritev računskega zaključka za leto 1933. 4. volitev načelstva in nadzorstva. 5. slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din na leto, za pol leta 12.50 Din.
Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Uredba o zaščiti kmetov.

(Službeni list od 8. septembra 1934.)

Člen 1.

1. Kmetje plačajo svoje dolgove po predpisih te uredbe.

2. Ta uredba določa način poplačila dolgov kmetov, ki so jih napravili pred dnevom 20. aprila 1932, in se nanaša na osebe, ki so dokazale s potrdilom (člen 6.), da so bile ob času zadolžitve kmetje.

Člen 2.

1. Za kmeta po tej uredbi se šteje vsakdo, ki obdeluje zemljo sam ali s člani svoje rodbine in čigar obdačeni dohodki potekajo pretežno iz kmetijstva (vinogradništva, sadjarstva, vrtnarstva, živinoreje itd.), če njegovo posestvo ne presega površine 75 ha orne (za obdelovanje sposobne) zemlje, odnosno pri rodbinski zadrugi 200 ha orne (za obdelovanje sposobne) zemlje.

2. Omožena ženska, ki živi skupaj s svojim možem se šteje za kmeta samo, če je treba šteti njenega moža po predpisih te uredbe za kmeta ali če potekajo njuni skupni obdačeni dohodki pretežno iz kmetijstva.

3. V maksimum orne zemlje se vštevajo osebno posestvo kmeta in posestvo njegove žene in otrok, če živijo z njim v hišni skupnosti.

4. Za kmete po tej uredbi se štejejo tudi:

a) osebe, ki morajo zbog bolezni ali

nedostatka zadostne delovne moči, svoje in svoje rodbine, ali zbog drugih neuklonljivih zadržkov obdelovati svojo zemljo s pomočjo drugih oseb; nadalje maloletni otroci kmetov, dokler traja njih maloletnost, ter zapuščine za kmeti, dokler se ne predajo dedičem;

b) osebe, ki obdelujejo same ali s svojimi rodbinskimi člani tujo zemljo, če jim je kmetijstvo glavni poklic in če ne plačujejo razen uslužbenskega davka nobenega drugega davka;

c) osebe, ki se bavijo kot starešine za druge ali posamne rodbine ali kot člani teh, živeče v hišni skupnosti, z drugimi postranskimi pridobitnimi posli, kakor s preprodajo, domačim obrtom (hišno industrijo), ribarstvom, vozništvom, brodarstvom itd., da pridobe svoji zadrugi ali rodbini, ki je obdržala vse znake kmeta, več zaslužka.

5. Pri oceni obdačenega dohodka se ne upošteva davek, ki ga plačuje kmet za hišo, v kateri stanuje in ki stoji v okolišju mesta (trga), če čisti dohodek, ki služi za davčno osnovo za to hišo, ne presega 10.000 dinarjev.

Člen 3.

1. Kmetje poplačajo svoje dolgove upnikom na naslednji način:

I. Denarnim zavodom in bančnim obratom plačajo:

a) 6% obresti za čas od dne 23. novembra 1933 do dne 15. novembra 1934 na dolg, določen v smislu odstavka 5 tega člena;

b) za čas izza dne 15. novembra 1934 v 12 letih letni odplačilni obrok (anuiteto) po priloženem načrtu A. Prva anuiteta se mora plačati najkasneje do dne 15. novembra 1935, ostale pa najkasneje do dne 15. novembra vsakega leta.

Odplačilni načrt A.

Na osnovi obrestovanja po 6% se plačuje 12 let izza dne 15. novembra 1934 anuiteta (letni odplačilni obrok), označena v razpredelnici, za vsakih 100 Din dolga:

Leto	Glavnica	Anuiteta	6% obr.	Odplačilo dolga	Ostane dolga
1.	100—	7—	6—	1—	99—
2.	99—	8—	5.94	2.06	96.94
3.	96.94	9—	5.82	3.18	93.76
4.	93.76	10—	5.63	4.37	89.39
5.	89.39	12—	5.36	6.64	82.75
6.	82.75	12—	4.96	7.04	75.71
7.	75.71	14—	4.54	9.46	66.25
8.	66.25	14—	3.97	10.03	56.22
9.	56.22	16—	3.37	12.63	43.59
10.	43.59	16—	2.62	13.38	30.21
11.	30.21	16—	1.81	14.19	16.02
12.	16.02	17—	0.98	16.02	—
	151—	51—	100—		

Za del dolga pod 100 dinarjev se plačuje anuiteta v sorazmerni višini.

II. Ostalim upnikom plačajo:

a) 3.5% obresti za čas od dne 23. novembra 1933 do dne 15. novembra 1934 na dolg, ugotovljen v smislu odstavka 5 tega člena;

b) za čas izza dne 15. novembra 1934 v 12 letih letni odplačilni obrok (anuiteta) po priloženem načrtu B. Prva anuiteta se mora plačati najkasneje do dne 15. novembra 1935, ostalo pa najkasneje do dne 15. novembra vsakega leta.

Odplačilni načrt B.

Na osnovi obrestovanja po 3.5% se plačuje 12 let izza dne 15. novembra 1934 anuiteta (letni odplačilni obrok), označena v razpredelnici za vsakih 100 Din dolga:

Leto	Glavnica	Anuiteta	3 1/2% obresti	Odplačilo dolga	Ostane dolga
1.	100—	6—	3.50	2.50	97.50
2.	97.50	7—	3.41	3.59	93.91
3.	93.91	8—	3.28	4.72	89.19
4.	89.19	9—	3.12	5.88	83.31
5.	83.31	10—	2.92	7.08	76.23
6.	76.23	10—	2.67	7.33	68.90
7.	68.90	12—	2.41	9.59	59.31
8.	59.31	12—	2.08	9.92	49.39
9.	49.39	12—	1.73	10.27	39.12
10.	39.12	13—	1.37	11.63	27.49
11.	27.49	14—	0.96	13.04	14.45
12.	14.45	15—	0.55	14.45	—
	128—	28—	100—		

Za del dolga pod 100 dinarji se plačuje anuiteta v sorazmerni višini.

2. Če je dogovoril dolžnik z upniki sebi ugodnejše pogoje glede obresti ali odplačevanja, plačuje dogovorjene zneske. Če je pa dogovorjen daljši rok za plačilo dolga od roka, določenega v odstavku 1., mora opravljati dolžnik odplačila v dogovorjenem roku; vendar se znižuje v tem primeru obrestna mera, kolikor je večja, na obresti, določene v odstavku 1.

3. V maksimalni znesek letnih obresti se morajo vračunati tudi vsa ostala postranska plačila ali postranske dajatve, za katere se je zavezal dolžnik poleg obresti, kakršne so: provizije, konvencijske kazni, režijski stroški in podobno.

4. Obresti plača dolžnik naenkrat ali večkrat v vsakem letu, kakor je zanj najugodnejše. Izjemoma mora plačati dolžnik za menične dolgove pri denarnih zavodih in bančnih obratih obresti v dveh tromesečjih, ki ju v vsakem letu dolžnik sam izbere; v letu 1934, pa mora plačati obresti najkasneje do dne 15. novembra 1934. Prvo odplačilo glavnice opravi dolžnik najkasneje do dne 15. novembra 1935, ostala letna odplačila med letom, najkasneje pa do dne 15. novembra vsakega leta. Pri dolgoročnih amortizacijskih hipotekarnih dolgovih plača

dolžnik odplačila z obrestmi vred v rokih, kakor so dogovorjeni.

5. Glavnici dolga, kakor obstoji na dan uveljavitve te uredbe, je prišteti neplačane in še ne zastarane obresti do dne 23. novembra 1933, in sicer obresti do dne 20. aprila 1932, kolikor ne presegajo višine, dopuščene po veljavnih zakonih, obresti izza dne 20. aprila 1932 do dne 23. novembra 1933 pa, kolikor ne presegajo višine, dopuščene s predpisi § 3., odstavkov 1. do 3., zakona o zaščiti kmetov z dne 19. aprila 1932. Glavnici dolga se prištevajo tudi pravnomočno prisojeni pravdni in izvršilni stroški, ki so nastali do dne 23. novembra 1933, nadalje dejanski izdatki za zavarovalne premije, javne davščine, takse za vpis hipoteke ali zaznambe (vknjižbe in predznambe), kakor tudi ostala plačila, ki jih je opravil upnik namesto dolžnika. Na ta način povečana glavnica uživa isti red prvenstva, kakor prvotna glavnica, zavarovana s hipoteko ali zaznambo (vknjižbo, predznambo).

6. Upniku, ki je ubral izza dne 20. aprila 1932 od dolžnika kmeta obresti zoper predpise § 3., odstavkov 1. do 3., zakona o zaščiti kmetov z dne 19. aprila 1932, se odbije presežek od glavnice dolga.

7. Po meničnih dolgovih se morajo poleg plačila obrokov za dolg in obresti v smislu odstavka 4. izdati tudi še nove menice, in to s podpisimi, kakor na prejšnji menici, če pa to ni mogoče, s podpisimi enake vrednosti. Denarnim zavodom in bančnim obratom se morajo izdajati nove menice s trimesečnim rokom, če niso dogovorjeni za kmeta ugodnejši roki, ostalim upnikom pa z enoletnim rokom, računši od dospelka prejšnjih menic. Če dolžnik tega ne stori, je upnik upravičen, vložiti tožbo za plačilo menične terjatve. Dolžnik je upravičen, izdati v 15 dneh od dne vročitve tožbe upniku novo menico; vendar mora poravnati pro-

testne in tožbene stroške v gotovini. Če ne ravna tako ob dveh trimesečnih rokih, izgubi zaščito po tej uredbi. Spor o vrednosti novih podpisov rešuje na zahtevo te ali one stranke sresko sodišče, odnosno kjer tega ni, prvostopno (okrožno) sodišče, ki je pristojno za tožbo, v nepravdnem postopanju.

8. Pred uveljavitvijo te uredbe že iztožene, toda ne izterjane menice morajo zamenjati dolžniki z novimi menicami v 30 dneh od dne redno jim vročenega pismenega opomina, menice pa, ki so prijavljene sodišču in sprejete v spisak po uredbi o podaljšavi rokov za iztoževanje menic kmetov, razglašene dne 19. maja 1933, in uredbe o prekinitvi zastaranja kmetskih menic, razglašene dne 11. maja 1934, morajo zamenjati z novimi v 30 dneh od dne redno jim vročenega pismenega upnikovega opomina, naj to zamenjavo opravijo. Dolžnik, ki ne postopa po prejemu opomina v nadaljnem roku 30 dni, izgubi pravico, koristiti se z zaščito po tej uredbi. Določba odstavka 7. se uporablja ustrezno tudi tukaj. S tem, da upnik to menico sprejme, ne izgubi zavarovanja, ki jih je po izvršilni poti že prej pridobil.

9. Porok ali solidarni dolžnik, tudi če ni kmet, odgovarja za obveznosti enako kakor glavni dolžnik, odnosno sodolžnik kmet.

10. Če upnik ne bi hotel sprejeti vsote, ki mu jo ponudi dolžnik v smislu predpisa odstavka 4., odnosno tudi ne nove menice po predpisu odstavkov 7. in 8., mora položiti dolžnik te vsote, odnosno tudi menico, pri sreskem sodišču, odnosno kjer tega ni, pri sreskem načelstvu, v čigar območju je treba obveznost izpolniti. Taka položba ima isti pravni učinek, kakor položba pri sodišču po občnem grajanskem pravu. O opravičenosti položbe odloča sodišče v nepravdnem postopanju, če se je položba pri njem opravila.

11. Če dolžnik ne položi letnega obro-

ka dolga v 30 dneh od dne dospelosti, je upnik opravičen, ta obrok v smislu člena 6., odstavek 1., prisilno izterjati. Dolžnik, od katerega se iztirjajo trije zaporedni letni obroki po prisilni poti, izgubi pravico, koristiti se s predpisi te uredbe.

12. Če so izdane na osnovi terjatev proti zaščitenim kmetom hipotekarne zastavnice, se podaljšuje rok za njihovo izplačilo, kolikor dospevajo prej, do konca odplačilnega roka po odstavku 1. tega člena.

Člen 4.

1. Kljub členu 3. morajo vrniti kmetje, ki po enem dolgu ali po več dolgovih skupaj ne dolgujejo več ko 2000 dinarjev, ta dolg v 4 letih v enakih letnih obrokih, katerih prvega je treba plačati do dne 15. novembra 1935, ostale pa do dne 15. novembra vsakega naslednjega leta. Za take dolgove mora plačevati dolžnik obresti po 6% na način, naveden v odstavku 4. člena 3. V letu 1934. mora plačati kmet za takšen dolg obresti po 6% do dne 15. nov. 1934 na višino dolga, določeno v smislu odstavka 5. člena 3.

2. Če presegajo dolgovi takega dolžnika kmeta znesek 2000 dinarjev, mu pristoji pravica do odplačevanja po členu 3., odstavku 1., kolikor dokaže višino skupnega dolga s potrdilom občinskega oblastva, potrjenim po sreskem načelniku. Občinska oblastva izdajajo ta potrdila na osnovi potrdil upnikov o dosedanjih plačilih (priznanice, menice, obračuni itd.), ki jim jih predloži dolžnik, in tudi na osnovi pismenih zaslišb ali pismenih izjav upnikov, ki jih dolžnik navede.

3. Če ne položi dolžnik letnega obroka dolga v 30 dneh od dne dospelosti, je upnik opravičen, ta obrok v smislu člena 6., odstavek 1., prisilno izterjati. Dolžnik, od katerega se morata izterjati dva zaporedna letna obroka po prisilni poti, izgubi pravico, koristiti se s predpisi te uredbe.

Člen 5.

1. Dogovor o obrestih na dolgove, omenjene v čl. 1., odstavku 2., je ničen, kolikor presegajo dogovorjene obresti mero, določeno v členu 3., odstavku 1., odnosno v členu 4., odstavku 1. Višje obresti se ne smejo prisojati niti zavarovati niti z izvršbo izterjevati, najsi so obresti ustanovljene po kakršnikoli osnovi (izvršilnem naslovu).

2. Kolikor se ne kaznuje po kazenskem zakoniku s strožjo kaznijo, se kaznuje prestopok v smislu kazenskega zakonika z zaporom do 6 mesecev in v denarju do 10.000 dinarjev upnik, ki ubere višje obresti od obresti, ki so določene s to uredbo.

Člen 6.

1. Z uveljavitvijo te uredbe se odlagajo vse prisilne prodaje (izvršilne dražbe) premične in nepremične imovine kmetov, razen tistih, ki se nanašajo na terjatve iz člena 8., odstavek 1., prvega stavka. Obenem se ustavljajo vse prisilne uprave (sekvestracije) in tudi odvzemi premičnih stvari (transferacije), opravljeni zaradi izvršbe ali zavarovanja teh terjatev; z izvršilnim rubežem (popisom) pridobljene zastavne pravice pa ostanejo v veljavi. Nove prisilne prodaje in prisilne uprave (sekvestracije) nepremične imovine ter novi odvzemi premičnih stvari (transferacije) se smejo dovoljevati samo radi prisilne izterjave upniških terjatev, glede katerih se dolžnik ni ravnal po določbah te uredbe.

2. odločbo v odložitvi prodaje, odnosno o ustavitvi transferacije in sekvestracije izda izvršilno sodišče (izvršilno oblastvo) na zahtevo strank. Sekvestrirana nepremična imovina se dolžniku takoj vrne. Če je sekvester nepremične imovine to sam obdelal ali jo dal v zakup, se vrne dolžniku šele, ko se poberejo pridelki. Do izdaje pravnomočne odločbe po odstavku 1. se izvršilno postopanje, odnosno zavarovalno postopanje ustavlja.

3. Potrdilo o tem, ali je kdo kmet, izdajajo občinska oblastva (občinsko sodišče, občinsko poglavarstvo). V potrdilu morajo biti navedena stvarna dejstva, iz katerih se dá nedvomno ugotoviti, da izpolnjuje dolžnik pogoje iz čl. 1., odstavek 2, in člena 2. te uredbe. Zlasti mora pribaviti občinsko oblastvo od pristojne davčne uprave uradne podatke o višini poedinih obdačenih dolžnikovih dohodkov. Obrazec za potrdila se predpiše s pravilnikom. Vsaka prizadeta stranka lahko zahteva, naj sreski načelnik izdano potrdilo preskusi in ga razveljavi, če spozna, da ne ustreza dejanskemu stanju. Zoper odločbo sreskega načelnika se sme nezadovoljna stranka pritožiti na bana, odnosno še naprej na upravno sodišče. Če je izdal potrdilo mestni načelnik, ki vrši dolžnost prvostopnega občnega upravnega oblastva (člen 19., odstavek 2, točka 1., zakona o notranji upravi), se smatra tako potrdilo za odločbo sreskega načelnika.

4. Preskušanje potrdil po odstavku 3. ne vpliva na postopanje po odstavku 2. Če pa se s pravnomočno odločbo potrdilo razveljavi, mora sodišče (izvršilno oblastvo) na upnikovo zahtevo odrejeno odložitve prodaje, odnosno odrejeno ustavitve sekvestracije ali transferacije razveljaviti.

Člen 7.

1. Dolžnik je zavezan, izdati na upnikovo zahtevo listino, sposobno za zavarovanje upnikove terjatve na dolžnikovi nepremični imovini. Če dolžnik tej zahtevi ne ustreže, je upnik upravičen, zahtevati to zavarovanje v nepravdnem postopanju pri sodišču, pristojnem po plačilnem kraju obveznosti.

2. Če dolžnik dokaže, da je upnik za svojo terjatev na dolžnikovih nepremičninah že zadostno zavarovan, zavrne sodišče upnikov predlog za zavarovanje.

Člen 8.

1. Od predpisov členov 1., 3., 4. in 6. se izvzemajo: javne davščine in, z zakonom predpisane pristojbine; blagovni dolgovi do 500 dinarjev, nastali izza dne 20. oktobra 1931, kolikor niso izpremenjeni v menične terjatve; vsi ostali dolgovi kmetov, nastali izza dne 20. aprila 1932; terjatve za vzdrževanje, ki pristojne komu zoper dolžnika kmeta na osnovi dolžnikove vzdrževalne dolžnosti; terjatve, ki izvirajo iz kaznivega dejanja; terjatve za poljsko škodo (poljska kvara); terjatve za plačo (mezdo) oseb, zaposlenih v dolžnikovem gospodinjstvu ali gospodarstvu; zakupnine in najemnine (stanarine); terjatve obrtnikov za opravljena obrtna dela, nastale izza dne 20. oktobra 1931. Priznanice, obveznice in druge pismene listine, s katerimi se dokazujeta obstoj in višina terjatev, ne dokazujejo hkratu, da je terjatev dejanski nastala iz nakupa blaga.

2. Od predpisov členov 1., 3., 4 in 6. te uredbe se izvzemajo tudi terjatve, ki potekajo iz dedovanja. Če se naj del zapuščine v naravi ali nujni del izplača v denarju, se izvzema denarna terjatev po tej osnovi samo v primeru, če dedič pristane, da se izplačaj po vrednosti tega dela ob času izplačila.

3. Za dolgove, nastale izza dne 20. aprila 1932, se smatrajo samo dolgovi, ki so dejansko novi, ne pa tudi takšni, ki so nastali z novacijo (prenovitvijo) starega dolga, kakor n. pr. z običajno prolongacijo menic ali podobno.

4. Za dokazovanje dejstev, omenjenih v odstavku 1., poslednjem stavku, in v odstavku 3., se smejo stranke tudi v območju veljavnosti srbskega zakona o sodnem postopku v grajanskih pravnih služiti s pričami; sodišče pa mora, upoštevaje posledke celotne razprave in sprejetih dokazov, po svobodnem prepričanju oceniti, ali se naj smatrajo zatrjevana dejstva za dokazana ali ne.

Člen 9.

1. Če se terjatve vtožuje, a dolžnik dolg takoj prizna in dokaže, da je svojim obveznostim proti upniku pred vložitvijo tožbe po predpisih te uredbe zadostil, trpi pravdne stroške upnik sam.

2. Spori o obstoju dolga kmetov, ki niso uvedeni ali ne pravnomočno rešeni, ko stopi ta uredba v moč, se lahko vodijo, odnosno nadaljujejo pri pristojnih sodiščih; sodbe po njih, pa se smejo izvrševati samo po predpisih te uredbe.

3. V pravnih, izvršbah in zavarovanih zoper kmete zaradi dolgov po tej uredbi pristoji upniku v primerih, ko je zastopanje po odvetniku obvezno, proti dolžniku kmetu pravica do povračila odvetniških stroškov, ki jih določi v posebni tarifi minister pravde.

Člen 10.

Predpisi te uredbe se ne uporabljajo na terjatve Narodne banke kraljevine Jugoslavije, Državne hipotekarne banke in Privilegirane agrarne banke.

Člen 11.

Dolžnik kmet, ki je v nameri, oškodovati svojega upnika, svojo imovino odsvojil ali obremenil, izgubi pravico do zaščite po tej uredbi poleg nasledkov po zakonu o izpodbijanju pravnih dejanj zunaj stečaja in po kazenskem zakoniku. Prav tako izgubita pravico do zaščite tudi njegov nasnovatelj in pomagač, če sta kmeta v smislu te uredbe.

Člen 12.

1. Agrarni subjekti, ki so z odobritvijo ministra za agrarno reformo, odnosno ministra za kmetijstvo, na osnovi člena 38. finančnega zakona z dne 31. julija 1925 o proračunskih dvanajstinah za mesece avgust-november 1925, člena 291. finančnega zakona za proračunsko leto 1927./1928., § 76.

zakona, s katerim se podaljšuje veljavnost odredb dosedanjih finančnih zakonov in zakonov o proračunskih dvanajstinah, z dne 16. avgusta 1929 in §§ 6. in 7. zakona o prepovedi odsvajanja in obremenjanja zemljišč veleposestev z dne 20. maja 1922 kupili s fakultativnim odkupom zemljišče, postavljeno pod agrarno reformo, in so dogovorili za kupnino obročna odplačila v gotovem denarju, plačajo lahko prodajalcu dospeli del dogovorjene kupno-prodajne cene, kolikor do dne uveljavitve te uredbe ni plačan, kakor tudi naslednja odplačila s tisto količino pšenice, ki so jo mogli kupiti z dogovorjenim zneskom odplačila po tečaju pšenice, ki je bil zaznamovan na dan podpisa pogodbe na najbližji domači blagovni borzi.

2. Agrarni subjekti, ki so kupili s fakultativnim odkupom zemljo od veleposestev, a so dogovorili kupno ceno v določeni količini kmetijskih proizvodov (in obročna odplačila te cene bodisi v naravi ali pa v denarju), plačajo dospele in do uveljavitve te uredbe še ne plačane ter naslednje letne obroke (odplačila) prodajalcu lahko s tisto količino pšenice, ki so jo dolžni po pogodbi ob dospelih rokih dati, odnosno če je bilo dogovorjeno izplačilo obroka v denarni vrednosti proizvoda (po tečaju najbližje domače produktne borze), s tisto količino pšenice, ki bi jo bili z dotičnim zneskom odplačila mogli kupiti (po tečaju najbližje domače produktne borze) na dan podpisa pogodbe.

3. Tudi za vse ostale kmete, ki so kupili do dne 19. aprila 1932 zemljišča veleposestev (z odobritvijo ministra za agrarno reformo, odnosno ministra za kmetijstvo, ali brez te odobritve), veljajo predpisi odstavka 1., če so dogovorili odkupno ceno v gotovem denarju; če pa so dogovorili odkupno ceno v določeni količini kmetijskih proizvodov, veljajo predpisi odstavka 2.

4. Do uveljavitve te uredbe dospeli, a ne plačani kakor tudi še ne dospeli obroki bodisi v denarju ali v naravi obenem z dospelimi, a ne zastaranimi obrestmi in drugimi postranskimi plačili v smislu člena 3., odstavka 5., vse preračunano po odstavkih 1. in 2. tega člena, tvorijo glavnico dolga, ki ga je treba plačati v 12 enakih letnih obrokih z obrestmi vred, določenimi v členu 3., odstavku 1., izvzemši (glede obresti) tiste primere, pri katerih so se že pri sklenitvi kupno-prodajne pogodbo vštele obresti v kupno ceno. Prvi obrok mora plačati dolžnik dne 15. novembra 1934, odnosno dne 15. novembra 1935, če je kupljena zemlja pod sekvestrom v prodajalčevo korist (najsi jo je sekvester sam obdelal ali pa jo dal v zakup); sekvester pa se ukinja s koncem meseca oktobra 1934.

5. Za zemljišča, na katera se nanašajo odstavki 1., 2. in 3., se smatrajo vsa zemljišča, ki so bila postavljena na dan 27. februarja 1919 s prehodnimi odredbami za pripravo agrarne reforme z dne 25. februarja 1919, odnosno z uredbo o prepovedi odsvojevanja in obremenjanja zemljišč veleposestev z dne 21. julija 1919, pod agrarno reformo.

6. Potrdila o tem, ali je bilo kakšno zemljišče po prednjem odstavku na dan 27. februarja 1919 postavljeno pod agrarno reformo, izdajajo banske uprave kot agrarna oblastva.

7. Za dolžnike (kupce zemlje), ki dospelih obrokov in obresti ne plačajo v rokih, velja predpis člena 3., odstavka 11.

8. Agrarni subjekti in drugi kmetje, ki se koristijo z določbami tega člena, se glede teh dolgov ne morejo koristiti z drugimi ugodnostmi, določenimi s to uredbo.

Člen 13.

Ukinja se zakon z dne 23. ramazana 1286 (1869) o izterjavi terjatev iz mirijskih

zemljišč ali hiš ob dolžnikovi smrti (Zbornik zakonov in naredb za Bosno in Hercegovino l. 1878. — 86., II., str. 369 in nasl.), ki velja danes v območju vrhovnega sodišča v Sarajevu; dolgovi za umrlim dolžnikom se smejo izterjati iz zapuščinskih mirijskih nepremičnin enako, kakor iz ostalih mulkovnih nepremičnin.

Člen 14.

Overovitve podpisov nepismenih kmetov so oproščene plačila vsake takse.

Člen 15.

Upnikovim terjatvam na osnovi kmetjskih dolgov, na katere se nanaša ta uredba, se priznava prvenstvo do reeskompta, odnosno lombarda, pri vseh državnih in privilegiranih denarnih zavodih po navadnih pogojih, in to do višine 50% teh terjatev.

Člen 16.

Minister za kmetijstvo se pooblašča, da predpiše sporazumno z ministrom pravde, ministrom za finance in ministrom za trgovino in industrijo pravilnik za izvrševanje te uredbe. Razen tega se minister pravde tudi pooblašča, da izdaja sporazumno s prizadetimi ministrstvi avtentična tolmačenja predpisov te uredbe, zlasti pa o tem, kdo se smatraj za kmeta po tej uredbi in kaj je umeti z rodbinsko zadrugo po tej uredbi.

Člen 17.

Ta uredba stopi v moč na dan, ko se razglasi v „Službenih novinah“. Tega dne prestane veljati uredba o zaščiti kmetov z dne 22. novembra 1933, razen določbe njenega člena 16. glede podaljšave veljavnosti prvega stavka v odstavku 1. in odstavkov 2. do 4. § 4. in § 5. zakona o zaščiti kmetov in o uveljavitvi poedinih predpisov zakona o izvršbi in zavarovanju z dne 19. aprila 1932. Prav tako prestanejo veljati tudi vsi ostali predpisi, ki nasprotujejo tej odredbi.

Nekaj pojasnil k tej uredbi.

Nova uredba o zaščiti kmetov se v nekaterih bistvenih točkah razlikuje od prejšnje. Na te razlike hočemo zaradi jasnosti posebej opozoriti:

Sedanja uredba točno predpisuje v čl. 6, odst. 3., kako morajo biti sestavljena potrdila o tem, ali je kdo kmet. Po prejšnji uredbi je županstvo izdalo tako potrdilo, ne da bi bilo vezano na poseben obrazec.

Po čl. 2, odst. 2 in 3 sedanje uredbe se v skupno posestvo všteje tudi posestvo žene in otrok, če je mož oziroma oče tudi kmet in živijo skupaj.

Nov je tudi način odplačevanja dolga, ki je mnogo enostavnejši, kakor prejšnji. Do 15. nov. 1934 plača kmet za drugam le obresti in sicer 6%, ostalim dolžnikom pa 3,5%. Nadaljnih 12 let pa bo kmet odplačeval dolg po odplačilnih načrtih A in B čl. 3.

Obresti plača kmet naenkrat ali večkrat v vsakem letu (čl. 3. odst. 4.).

Če dolžnik ne plača letnega obroka dolga v 30 dneh od dne dospelosti, **letos torej do 15. decembra**, se ga lahko iztoži. Če plača dolžnik 3 letne obroke šele po prisilni poti, t. j. s tožbo, izgubi zaščito in mora na zahtevo upnika plačati ves dolg takoj (čl. 3., odst. 11.).

2% znižanje dolga, če dolžnik pred časom plača svoj dolg ali del dolga, po novi uredbi odpade. Tudi po prejšnji uredbi to znižanje ali popust v praksi ni prišlo v poštev, ker je le malokdo plačal predčasno in ker ni bil izdan pravilnik, ki bi predpisal način izračunanja tega popusta in tudi minister pravde o tem ni izdal nikakega avtentičnega tolmačenja.

Dolgovi pod 2000 Din, (en sam

dolg ali več dolgov skupaj pri istem dolžniku) se morajo vrniti v 4 letih v enakih letnih obrokih in sicer je treba plačati 1. obrok do 15. nov. 1935, ostale pa do 15. nov. vsakega leta. Letos, 1934, pa plača tak dolžnik le 6% obresti do 15. nov. 1934.

Če se morata pri dolgovih do 2000 Din dva obroka iztožiti, izgubi dolžnik pravico zaščite (čl. 4.).

Naj navedemo primer:

Dolžnik dolguje 2000 Din (en dolg 2000 Din ali več dolgov skupaj 2000 Din). Letos plača do 15. nov. 1934 6% obr. 120 Din; 1935 plača do 15. nov. 1935 6% obresti in 1. obrok 500 Din t. j. 620 Din; 1936 plača do 15. nov. 1936 6% obresti in 2. obrok 500 Din t. j. 590 Din; 1937 plača do 15. nov. 1937 6% obresti in 3. obrok 500 Din t. j. 560 Din; 1938 plača do 15. nov. 1938 6% obresti in 5. obrok 500 Din t. j. 530 Din.

Če presega dolg znesek 2000 Din ali če ima kmet-dolžnik več dolgov, skupno nad 2000 Din, bo plačeval po odplačilnem načrtu A. in B.

Važen v tem pogledu je odst. 2. čl. 4.

Zavarovanje upnikove terjatve. Dolžnik mora dovoliti zavarovanje upnikove terjatve (vknjižba) na dolžnikovem posestvu. Sodišče bo zahtevo upnika zavrnilo le tedaj, če dolžnik dokaže, da je upnik za svojo terjatev **na dolžnikovih nepremičninah** že zadostno zavarovan. Po prejšnji uredbi je lahko uspešno ugovarjal vknjižbi, če je dokazal, da je upnik za svoje terjatve že zadostno zavarovan **n. pr. s poroštvom**.

Sedanja uredba je za dolžnika strožja in daje upniku pravico vknjižbe, če ni že dovolj varno vknjižen (čl. 7.).

Zadružništvo pod fašističnimi vplivi.

Najuglednejši zadrugar v naši državi je brez dvoma Mihajlo Avramović, ustvaritelj in organizator srbskega zadružništva. Kljub svojim številnim letom, ki jih je večinoma prebil v delu za razširjenje in poglobitev zadružne misli med svojim narodom, se še vedno zanima za napredek zadružne organizacije ne samo v svoji ožji domovini, ampak tudi po ostalem svetu.

Izpod peresa tega priznanegu strokovnjaka je pred kratkim izšla razprava „Šta se dešava u svetu na zadružnome polju“, ki jo je izdala zveza nabavljalnih zadrug državnih uslužbencev. V tej razpravi je opisan razvoj zadružništva v zadnjih letih v Italiji, Nemčiji, Avstriji, Britaniji, Belgiji, Švici, na Češkem, Bolgarskem, Švedskem in Finskem.

Na tem mestu nas zanima pred vsem pisateljeva sodba o zadružništvu v onih državah, ki so prišle v oblast fašistov, to je v Italiji, Nemčiji in Avstriji. Zadružništvo je bilo v teh deželah že prav lepo razvito, ko se je pojavil fašizem. Koristno in poučno bo, če sledimo pisateljevim izvajanjem o tem, kako se je zadrugam godilo in se še godi pod vplivom fašističnih režimov.

V najkulturnejših državah, pravi pisatelj, je zadružništvo, namesto da bi napredovalo, po ogromnih socialnih potresih vrženo nazaj. Materijalno se je zadružništvo na splošno sicer okrepilo. Obseg poslovanja gre v milijarde. Na milijone gospodarstev oskrbuje z nabavljanjem blaga, začelo je pa v znatnem obsegu tudi z lastno produkcijo. „Vzeti svoje zadeve v lastne roke“ je postalo vodilno načelo velikega števila ljudi, ki pričakujejo, da si bodo na ta način ustvarili pogoje za boljše in dostojnejše življenje. Navzlic temu se pa mora reči, da je zadružništvo vrženo nazaj.

Najprej se je to nazadovanje pričelo v

Italiji in sicer takoj, ko so državno upravo dobili v roke fašisti. Potem se je pojavilo v Nemčiji, na kar je prišla na vrsto tudi Avstrija.

Italija je dežela pretežno ljudi z malim premoženjem in malih podjetij. Zraven tega je v Italiji razvoj liberalnega ali individualističnega gospodarstva pospeševal proletarizacijo tako po mestih kakor po kmetih. Že zgodaj so bili torej dani socialni pogoji za samooskrbovanje in samoobrambo. Najprej so stopile v življenje ribarske in mlekarske zajednice, v katerih so skušali mali ljudje priti do sigurnega zaslužka in boljšega življenja.

V drugi vrsti so se pojavile zadruge za vzajemno pomoč ob boleznih in smrti. Nastale so najprej po mestih. Najbrž so bila zdravniška oskrba in zdravila težko breme malim ljudem. Vsaka zadruha je imela svojega zdravnika, ki je bil po pogodbi z zadrugami dolžan, da pregleda in leči vse zadružnike proti plačilu zelo majhne nagrade. Ravno tako so te zadruge imele sklenjene posebne pogodbe z lekarnarjem, ki se je obvezal, da bo dajal zadružnikom zdravila mnogo cenejše nego drugim osebam. Večje zadruge so imele celo lastne lekarne. Vodili so te zadruge in jih s svojim delom podpirali inteligenčni krogi. Omembe so vredne te zadruge zlasti zaradi tega, ker so bila nekaka središča, iz katerih so potekle vse kasnejše in najbolj glasovite zadruge: kreditne, nabavne, proizvajalne in druge.

V drugi polovici prejšnjega stoletja se začelja čutiti vpliv nemškega zadružništva in to na področju kredita. Nosilec tega gibanja je bil tedanji profesor Luigi Luzzatti, pod katerega vodstvom in sodelovanjem so se začele snovati kreditne zadruge, imenovane popularne banke. Kmalu za tem se je po-

kazal tudi vpliv Velike Britanije, kajti po angleškem vzorcu so se začele ustanovljati nabavljalne (konsumne) zadruge po ročdel-skem sistemu. Nekatero od njih, n. pr. milanska, oficirska in železničarska so bile do-segle svetoven ugled.

Od leta 1883 dalje so se začele sno-vati kreditne zadruge za kmečko ljudstvo po rajfajznovem vzorcu. Širil jih je zlasti L. Wollemborg, ki je tudi izdajal odlično urejevan list „La Cooperazione Rurale“.

Potem so prišli na vrsto tako zvani consorzi agrarii, zadruge, ki so se bavile z izdelovanjem umetnih gnojil in kmetijskega orodja, pečale so se pa tudi z uravnavo rek, potokov in hudournikov, z osuševanjem, napravo kanalov in mostov itd.

To bi bili nekako glavni momenti iz združnega življenja v Italiji. Omeniti je pa treba še neko okolnost. Italija je bila na glasu in spoštovana v združnem svetu zlasti zaradi svojih prispevkov za znanstveno zgrad-bo o združništvu. Malokatera dežela je dala toliko število velikih in priznanih združnih teoretikov kakor Italija. Tudi za kulturne potrebe nižjih slojev so italijanske zadruge mnogo žrtvovale. Znameniti so bili v tem oziru t. zv. potujoči katedri za povzdigo omi-ke med kmetskim ljudstvom.

Vendar je tudi temu združništvu na-počil „črni petek“. Čim bolj je združništvo rastlo in napredovalo, tem bolj je rastla zoper njega tudi mržnja izvestnih krogov. Zakaj nastajajo zadruge? Ne zato, da bi koga drugega oškodovale ali ga upropastile, ampak iz potrebe, da se kolikor mogoče obvarujejo škode, katero jim prizadeva libe-ralni gospodarski red. To goni tiste, ki so že trpeli zaradi tega gospodarskega reda, da jemljejo del svojega gospodarskega poslo-vanja v svoje lastne roke in da ga skupno z drugimi oškodovanci vodijo k napredku. Kaj so ti ljudje napravili drugega nego to,

kar dan za dnem dela toliko drugih, ne da bi jim kdo to zameril? Dasiravno revni združniki ne delajo nič drugega kakor to, kar delajo vsi drugi, t. j. da sami oskrbujejo svoje gospodarske posle, so se vendar proti njim dvignili privatni interesi, ki kriče, da jim zadruge škodujejo in zahtevajo proti za-drugam izredne in izjemne odredbe.

Tudi proti italijanskim zadrugam je grme-lo tako nasprotovanje in je naraščalo z na-predovanjem zadrug. Zlasti se je to naspro-vanje okrepilo, ko so se začeli v zadruge združevati mestni in tovarniški delavci, med katerimi je bilo tudi takih, ki so javno pri-znali, da so proti liberalnemu gospodarskemu redu. Ta okolnost je dala nove moči „ogro-ženim interesentom“ nasprotnikov, ki so za-čeli borbo zoper rušilce „obstoječega“ stanja, kateri se skrivajo in organizirajo pod firmo raznih zadrug. Ta borba se je osobito razši-rila po vojni, ko je delavsko gibanje zavzelo nekoliko ostrejše oblike.

V to dobo pada tudi pojav fašizma. Fašizem se je postavil na stališče, da je današnja človeška družba pogrešno urejena, da vodi ta uredba čim dalje bolj v kaos in bedo ogromne množice ljudi in da je povra-tek na naravne osnove edini pot, po katerem naj se svet reši propasti.

Te naravne osnove pa niso nič drugega nego narodova skupnost. Povratak k narav-nim osnovam pa se ne bo izvršil, ako se prepuste stvari samim sebi, ker bi se na ta način bližali vse večji zaostitvi razrednih odnošajev. Namesto slepega slučaja, tako pravijo fašisti, se mora poudariti zavestna volja; ta volja mora biti močna, moč pa se ne da doseči drugače, kakor da se vzame v roko vsa oblast. Fašisti niso priznavali razredne borbe. Mesto tega so poudarili za-visnost enega stanu od drugih, a za uspeh takšne zavisnosti je treba imeti pred očmi velik interes narodove skupnosti, brez katere

ne more nihče imeti niti sreče niti obstanka. Vsakdo je dolžan služiti tej skupnosti. Kardar vsak vrši svoj posel, ki si ga je izbral, kaj dela drugega, nego da služi skupnosti? Ta polzavestna služba mora postati zavestna. Blaginja, napredek, blagostanje take narodove skupnosti kakor vsakega posameznika se ne more doseči, ako se ta zavisnost in dolžnost ne pojmuje zavestno in se ne izvršuje od vseh in od vsakega.

To svoje naziranje so fašisti imenovali organsko, hoteč s tem označiti, da je to naziranje v soglasju s prirodno in socialno konstrukcijo človeške družbe ter da je vsako drugo naziranje nenaravno in izumetničeno. Zlasti so fašisti vstali proti onim, ki so na osnovi razredne borbe gradili svoje stališče o nadaljnem razvoju ljudske družbe. Ravno ti so se pa bolj in bolj približevali zadrugam, zlasti nabavnim. Nekateri so celo tudi javno govorili in pisali, da je v teh zadrugah začetek bodoče, boljše ureditve družbe.

Prejšnji nasprotniki zadrug s svojimi „ogroženimi interesi“ so torej v fašistih lahko dobili svoje zaveznike. Ker je ta zaveznik kmalu šel na pot, da oživotvori, kar je po njegovem mišljenju pogoj, da se družba povrne na svoje naravne osnove, podali so si zavezniki radostno roke. Eni so pri tem upali, da bodo pojačali svojo fronto, drugi da bodo dočakali uresničenje svojih sanj. Protivniki zadrug so bili torej s svojimi simpatijami na strani fašistov. In niso se prevarili.

Kmalu so mnoge zadruge začele čutiti, da je zanje nastopil nov čas. Bolj vidne zadrugarje so odstranili in pozaprli z izgovorom, da so pripravljali družabni prevrat. Zadrugne liste, ki so nekdam delali čast italijanski in svetovni zadrugni literaturi, so prepovedali, češ da širijo ideje, ki so nevarne za naravno evolucijo družbe. Potem so prišle na vrsto zveze, ki so bile po sodbi novih

oblasti leglo prevratnih in za državo škodljivih načrtov. Nazadnje so se lotili tudi posameznih zadrug, katerim so nasilno zamenjali upravnike in mesto njih postavljali svoje zaupne ljudi, jim predpisovali pravec in obseg dela ter jim odredjali svoje poslovanje.

Nekdam bujno zadrugno življenje, ki se je gibalo od uspeha do uspeha, nekdam ponos delovne Italije in vseh prijateljev malega človeka in boljših življenskih pogojev, vse to se je spremenilo naenkrat. Mesto živahnosti je nastopila odrevenelost, mesto ustvarjajočega delovanja pasivnost in brezbriznost, razočaranje in zavest velike krivice.

Niso poznane še vse podrobnosti, ki so se godile za ves čas mraka, v katerega je bilo nasilno pahnjeno italijansko zadrugništvo. Znano pa je, da zadrugništvo v Italiji ni več to, kar je bilo. Mnoge znamenite zadruge so prepovedane in razgnane, druge so pod stalno kontrolo državnih zaupnikov, vsem pa, ki so še ostale pri življenju, je predpisan in odrejen pot, po katerem morajo hoditi in meje, do katerih smejo iti. Zadrugništvo je postavljeno pod stalno nadzorstvo, vodijo ga ne tisti, ki so pri njem interesirani, ampak ljudje, ki stoje izven zadrug. Podvrženo je strankarski politiki, njenim interesom, njenim metodam. njenim maniram. Kar je najbolj protivno, najbolj fatalno in najbolj smrtonosno za zadrugni pokret, ki je ves izpolnjen s toleranco in človekoljubljem, to je sedaj postalo vodilna ideja. Intervenirala je tudi uprava mednarodne zadrugne zveze v Londonu, toda brez uspeha.

Da je v zadrugništvu tudi pozitivnih socialnih in moralnih moči, to so vsiljeni upravniki uvideli in se zavedli še le tedaj, ko se je na njihovem delu dokazalo, da njihove regulativne metode niso zadostne, da bi mogle urediti vse socialno in gospodarsko življenje naroda.

Javno je zavzel fašizem stališče do združništva šele v l. 1926. Ko so bile razgnane in konfiscirane vse zveze, o katerih se je sodilo, da delujejo v pravcu doslednega združništva, ko so bili prepovedani vsi neodvisni združni časopisi in mnogi združni delavci zaprti ali so zbežali izven dežele, je fašistični režim dovolil, da se osnuje fašistična združna zveza (Ente Nazionale Fascista della Cooperazione). Ta strankarska zveza je začela zbirati zadruga, ki so bile ostale še pri življenju. Pri tem so zadruga delili po njihovem delokrogu. Po nekaterih podatkih so jih do l. 1930 našteali 8000, po drugih 12.000. Nabavljalnih (konsumnih) je bilo 3400, kreditnih do 4000, ostale so pripadale raznim drugim skupinam: stavbnim, mlekarskim, ribarskim i. t. d. Tedaj se je začel v združništvu nov regulativni pravec, kakor sploh v vsem javnem življenju pod fašističnim režimom. Zdrugam odreja zveza smer in obseg poslovanja.

Poprej so se italijanske zadruga odlikovale po tem, da se niso oddaljevale od svojih združnikov, vsled česar je bilo mnogo malih zadrug. Sedaj je to spremenjeno. Malim zdrugam je odrejeno, da se spoje po 2, 3, 4, 5 in da napravijo večje jedinice, nove ustanovitve pa se dopuščajo, ako obsegajo več krajev in več domov. Na ta način je znatno zmanjšano število zadrug in na mesto malih so stopile velike zadruga. Poprej je bil običaj, da so tudi nabavljalne zadruga prodajale potrebščine na upanje. Sedaj je predpisano, da se združniku ne more dati večji kredit nego do polovice njegovega vplačanega deleža. Prej je vsaka zadruga mogla odpirati prodajalnice, kjer se ji je to potrebno zdelo, sedaj so vzporedne prodajalnice ali popolnoma prepovedane ali pa omejene na najmanjše število.

Zaradi takih in drugih podrobnih odredb, ki prihajajo od zunaj, je število članov

silno padlo. Zato pa je zveza padla v drug ekstrem in je odredila, da morajo zadruga prodajati vsakomur, naj bi bil združnik ali ne.

Ko je v novembru lanskega leta zasedal fašistični narodni svet, ki je razpravljal o tem, kakšne korporacije morejo obstojati v Italiji, se je govorilo tudi o združništvu. Razpravo je začel državni komisar pri fašistovski združni zvezi Fabbrici. V svojem uvodu je priznal, da so bile zadruga edine socialne formacije, ki so se javno uprle razornemu delu kapitalizma in da so dosegle dosti uspehov, da so vpliv kapitala privedle k njegovi naravni službeni vlogi. Potem je govoril o fašističnem uradnem naziranju glede združništva. Naloga zadruga bi bila, da pripomore, da delavci in sploh mali ljudje zaščitijo svoje zasluge. Združništvo bo to najbolje doseglo z reguliranjem cen, kar je bila in bo tudi ostala njegova naravna funkcija. Prepovedano je, da bi se združništvo mešalo še v druge stvari. Zlasti je nedopustno, da bi kvarilo delitev dela, ki so jo ustvarile družabne potrebe. Zato naj se ne spušča v posle, ki jih opravljajo že drugi. Ob tej priliki se je govorilo tudi o tem, katero mesto naj pripada združništvu v korporativni uredbi države.

Tako je združništvo uvrščeno v sistem regulativov, s katerimi je fašizem začel modelirati svojo državo. Združništvo je privedeno na kraj, kjer mu pripada le vloga regulatorja cen.

Seveda pomenja združništvo mnogo več nego le reguliranje cen. Združništvo pomeni, vzeti lastne posle v lastne roke, kadar razmere v družbi pokažejo, da je to za večino ljudi koristnejše nego da bi priustili, da te posle opravlja ob dobri plači malo izmed njih. Ljudje jemljejo svoje posle v svoje roke in jih opravljajo skupno, torej po metodi, ki ima za pogoj slogo, skupnost, toleranco, prijateljstvo in poštenje. Od njih

so daleč in morajo biti daleč vse misli in namere, ki ogrožajo tuje dobro ali tuje blagostanje. Ne namera, da bi drugega uničili ali odškodili, nego pravična želja, da pomorejo sebi in da podpro položaj velikega števila, to je njihova osnovna pobuda.

Zaradi tega se more mirno reči, da se ne dela dobra usluga malim ljudem in siromakom, ko se jim odreka ena najbolj osnovnih pravic vsakega človeka, da namreč lahko sam opravlja svoje posle in da se

ustanovam, vzrastlim, da bi realizovale to pravico, ves smisel zvede na vlogo občinskega tržnega nadzornika.

Veliki in visoki naporji tolikih generacij in umskih velikanov italijanskih niso zaslužili take usode.

Če so fašistični mogotci tako delili pravico svojim lastnim zadrugam, potem si lahko mislimo, kako so še-le ravnali z onimi nesrečnimi slovenskimi zadrugami, ki so prišle pod njihovo oblast.

Iz našega združništva.

Občni zbor Okrajne kmetijske zadruge v Kranju. Dne 3. septembra se je vršil v Ljudskem domu izredni občni zbor okrajne kmetijske zadruge. Dvorana je bila polna vnetih združnikov ter so bili prisotni tudi zastopniki oblasti.

Celo zborovanje je poteklo v popolnem združnem duhu. Vsi govorniki so opisali težak položaj ne samo kmetov, ampak tudi celokupnega združništva. Občni zbor je ugotovil, da merodajni činitelji ne le ne upoštevajo spomenic združnikov, ampak da nanje niti ne odgovarjajo. Te spomenice so zahtevale znižanje tovornih tarif, določitve primernih kontingentov, določitve minimalnih cen vsaj za krompir, enakomerno davčno prakso in razdelitev kreditov, dodeljevanje izvoznih listov, določitve premij za izvozne produkte po vzorcu pšenice in drugo. Enakopravnost naj velja tudi v investicijah in sploh pri celokupnem državnem gospodarstvu.

Zadruga je ukrenila tudi vse potrebno glede vnovečevanja fižola in krompirja, poučila je člane o razmerju med njimi in trgovstvom, katero je zadrugi nenaklonjeno. Občni zbor je znižal združni delež, zvišal pa je pristopnino.

Zveza gospodarskih zadrug za Jugoslavijo v Ljubljani je ob koncu leta 1933 štela 83 članic, od tega v dravski banovini 53, v savski 14, dunavski 3, drinski 4, primorski 6 in v Beogradu 3. Med njimi je bilo kreditnih 21, konzumnih 13, produktivnih 23, tiskovnih 5, stavbenih 11, agrarni zajednici 2 in 8 raznih drugih.

V dravski banovini je imela zveza 9 kreditnih zadrug, 11 konzumnih, 2 agrarni zajednici, 13 produktivnih, 3 tiskovne in 11 stavbenih, 1 zavarovalno in 3 razne zadruge, skupaj 53.

Od 83 članic jih je po letnem poročilu zveze res aktivno delovalo 65.

Vse članice so imele članov 33.788, vendar se bo to število v teku leta 1934 znatno znižalo vsled likvidacije Konzumnega društva za Slovenijo. Od 43 članic, od katerih je zveza prejela točne podatke za statistiko, jih je 29 zaključilo poslovno leto s prebitkom okoli 260.000 Din, 14 zadrug pa s skupno izgubo 725.000 Din, kar je pač znak težke borbe za obstanek.

Luksuzno blago in zadruge. Na željo mnogih zadrug je Zdržna zveza vprašala dravsko finančno direkcijo v Ljubljani za pojasnilo, katere predmete je smatrati kot luksuzno blago v smislu § 11 zakona o izpremembah in dopolnitvah zakona o nepo-

srednih davkih od 18. februarja 1834. Dopis Zadrुžne zveze se doslovno glasi:

Dravska finančna direkcija, Ljubljana. Po zakonu o neposrednih davkih (Uradni list 15. marca 1928, čl. 76 točka 7) so zadrुge pod gotovimi pogoji oproščene družbenega davka.

Zakon o izpremembah in dopolnitvah zakona o neposrednih davkih (Službeni list 28. februarja 1934) davčno prostost zadrug še bolj omejuje in jo veže med drugim na pogoj, da zadruga ne prodaja luksuznega blaga iz spiska, ki ga določi minister za kmetijstvo sporazumno z ministrom za finance.

V smislu pravilnika k cit. zakonu (Službeni list od 24. marca 1934) zadrुge lahko trgujejo z luksuznim blagom do konca tega leta, po tem roku zadenejo zadrुge, ki bi trgovale z luksuznim blagom, posledice zakona in se zadrुge obdavčijo naknadno tudi za letu 1934.

Do danes še ni izšel spisek luksuznega blaga, katerega bi izdal minister za kmetijstvo sporazumno z ministrom za finance. Spisek luksuznega blaga iz l. 1932. (Službeni list 27. avgusta 1932) in ta spisek izpopolnjujoči naslednji spiski finančnega ministra ne moreje priti v poštev pri določitvi luksuznih predmetov v smislu § 11 zakona o izpremembah in dopolnitvah zakona o neposrednih davkih od 18. februarja 1934.

Za poslovanje kmetijskih, nabavnih in prodajnih ali konsumnih zadrug je zadeva zelo važna in nujna, ker morajo do konca leta odprodati vse luksuzne predmete ali pa se odločiti, da bodo plačevale družbeni davek.

Dokler ministristvo za kmetijstvo ne izda spiska luksuznih predmetov, kakor predvideva § 11 cit. zakona, toliko časa sploh ne

moremo govoriti o luksuznih predmetih, katerih zadrुge ne bi smele prodajati.

Na željo zadrug moramo v prihodnji številki „Narodnega Gospodarja“, ki izide 15. t. m. zadevo natančno pojasniti in vsled tega prosimo finančno direkcijo, da nam da potrebna navodila.

Finančna direkcija je odgovorila:

„Dopolnilo spiska luksuznih predmetov z dne 12. 5. 1933 je izdano sporazumno po ministrstvih financ in kmetijstva“. (Služb. Novine z dne 15./5. 1933 108/304).

„Podpisana direkcija smatra, da je spisek luksuznih predmetov, dopolnjen z navedeno novelo z dne 12. 5. 1933 merodajen ozir. obavezen za zadrुge v smislu § 11 davčne novele z dne 18. 2. 1934 vse dotlej, da izdasta ministrstva financ in kmetijstva kako drugo novelo“.

Po našem mnenju še vedno ni jasno, katere predmete je smatrati kot luksuzno blago. § 11 navedenega zakona pravi doslovno „Zadrुge iz točk 7 in 8, če poslujejo z nečlani, nimajo pravice do oprostite; vsak odstopek od predpisov v teh točkah kakor tudi prodaja luksuznega blaga iz spiska, ki ga določi minister za kmetijstvo sporazumno z ministrom za finance, in prodaja alkoholnih pijač pa imajo za posledico trajno izgubo davčne oprostite“. Tako zakon od 18. februarja 1934. Dopolnilo spiska luksuznih predmetov z dne 12. 5. 1933 je pa izdano od ministrstva financ, sporazumno z ministrstvom za trgovino in industrijo. (Službeni list od 3. junija 1933, št. 288).

Zadrुžništvo v državi.

Nagrade iz fonda angleških zadrugarjev. Glavna zveza srbskih kmetijskih zadrug je takoj po vojni ustanovila poseben

fond angleških zadrugarjev iz zbirke denarja in materijala, ki so ga zvezi z ozirom na veliko škodo, ki jo je utrpela med vojno, poslali angleški zadrugarji. Ker zveza sedaj obhaja 40-letnico, odkar je bila ustanovljena prva kmetijska zadruga v Srbiji, bo ob tej priliki iz fonda angleških zadrugarjev razdeljenih 400 nagrad po 100 Din na podlagi posebnega konkurza onim zadrugam, ki so v svojem poslovanju dosegle največji uspeh, ali da so sorazmerno zbrale največ lastnih združnih sredstev, ali da so v razmerju s številom prebivalcev svojega kraja pridobile najvišje število članov, ali da so zbrale najvišje število vlog v navadni štednji ali v obvezni štednji.

Propaganda za okrepitev lastnih združnih sredstev. Lastna združna sredstva predstavljajo deleži, fondi in stalna štednja. Glavna zveza srbskih kmetijskih zadrug je v zadnjem času po sklepu upravnega odbora začela akcijo za okrepitev lastnih sredstev pri zadrugah ter je tej propagandi bil posvečen teden od 2.—9. septembra. V posebnem proglasu na zadruge se utemeljuje potreba večjih lastnih združnih sredstev tako-le: „Združništvo mora postati gospodarsko neodvisno in mora delati kolikor le mogoče z lastnimi sredstvi, na katera ni treba plačevati obresti niti ne pride zadruga radi njih v kako odvisnost, bodisi glede ideologije, bodisi glede ostalih pogojev, kakor se to dogaja pri posojilih... Mnogi zadrugarji dolgujejo svoji zadrugi še na stalni štednji, na deležih, mnogi bi pa vpisali lahko več deležev. Če daje zadrugi, daje zadrugar samemu sebi. Kar zadrugar da zadrugi, se mu storerno vrača v raznih uslugah, ki mu jih nudi zadruga. Ako delamo za neodvisnost kmetijskih zadrug bomo dosegli neodvisnost zadrugarjev“. Iz fonda angleških zadrugarjev je ta zveza razpisala kar 75 nagrad za one zadruge, ki v tednu od 2.—9. sep-

tembra zberejo največje vsote za račun deležev in stalne štednje.

Združna odlikovanja. Upravni odbor Glavne zveze srbskih kmetijskih zadrug je sklenil, da se odlikujejo z zlato združno medaljo in ukazom vsi člani upravnega in nadzornega odbora od ustanovitve Glavne zveze srbskih kmetijskih zadrug pa do danes. Med umrlimi člani uprave se nahajajo odlična imena, nič manj odlična pa tudi med še živimi člani. Predvsem je še med živimi oče srbskega kmetijskega združništva Mihael Avramovič, ki je preko 30 let posvetil samo združnemu delu v zvezi, dalje Sima Lozanić, bivši minister in vseučeliški profesor, Kosta Glavinić, bivši minister in predsednik Belgrajske občine, Milič Rađovanović, vseučeliški profesor. Vsi ti so dolgo vrsto let bili v upravnem oziroma nadzornem odboru Glavne zveze. Sima Lozanić je bil n. pr. od vseh dosedanjih predsednikov najdalje na predsedniškem mestu. Poleg navedenih članov uprave oziroma nadzorstva pa je odlikovanih z zlato združno medaljo tudi osem najstarejših uradnikov zveze in pa tudi veliko število zadrugarjev, ki vodijo posamezne zadruge že preko 30 let.

Združna propaganda. Poseben način združne propagande je vpeljala Glavna zveza srbskih kmetijskih zadrug v Belgrada. Vsem svojim revizorjem je namreč nabavila fotografske aparate in za revizijo vsake zadruge dobi revizor tudi fotografski film, da napravi najmanj 5 slik od dotične zadruge in sicer takih predmetov oziroma oseb, ki se mu za dotično zadrugo zdijo najznačilnejše. Na ta način bo Zveza v kratkem času zbrala ogromen materijal v slikah, ki bo nudil ne-le sliko združnih domov, naprav, vodilnih oseb i. t. d., temveč bo tudi predstavljal pripraven materijal za skioptična predavanja, za propagandne spise s slikami, za spomenice in slično.

Zadružni znak. Glavna zveza srbskih kmetiskih zadrug je uvedla za svoje zadruge ličen zadružni znak za gumbovnice. Znak ima na zelenem polju zlat žitni snop, preko snopa pa (v belem emajlu) sklenjeni roki in kmečko orodje: srp, lopata, kosa, vile in grablje.

Zadružništvo v inozemstvu.

Zadružno gibanje na Japonskem. Po ugotovitvah zavoda za preiskovanje socialnih problemov se je moč kmetijskih zadrug na Japonskem od leta 1915 početvorila. Število kmetijskih zadrug je koncem junija 1933 znašalo 14.404 napram 13.352 v juniju leta 1932. Število članov je poskočilo na 5 mil. 118.000 napram 4.865.000 v prejšnjem letu.

To gibanje je v zadnem času naletelo na aktiven odpor zasebne trgovine. Mali trgovci, zlasti trgovci z gnojili, so se ob podpori japonske trgovske in obrtne zbornice združili v „varstveno zvezo trgovcev“, ki si je postavila za namen ovirati zadružno konkurenco. Varstvena zveza trgovcev je otvorila boj s tem, da je zahtevala, naj vlada v bodoče zadrugam odklanja vsako pravno varstvo. Slični predlog je bil po njenem posredovanju vložen tudi v parlamentu. Vlada je te zahteve zavrnila, češ da ne namerava opustiti svoje dosedanje politike in da bo pripravila pomožno akcijo za malo trgovino.

V Tokiu je bilo 22. januarja zborovanje osrednje zveze konsumnih društev. Zborovanje je bilo zaključeno z javno izjavo, v kateri se je konstatiralo, da je iskati vzrok kritičnemu položaju male trgovine v tem, da je nastopila kriza v svetovni trgovini in da se snujejo velike blagovne trgovine z mnogimi podružnicami. V izjavi se tudi po-

vdarja potreba pomožne akcije za kmetijstvo, ki naj bi jo vzelo v svoje roke kmetijsko zadružništvo.

Državna zveza kmetijskih zadrug je tudi zavzela stališče nasproti napadom zasebne trgovine. Tudi ta zveza zavrača očitke zasebne trgovine in zahteva, da se sestavi petletni načrt za nadaljni razvoj zadružnega gibanja.

Kakor se vidi, japonski trgovci posnemajo svoje slovenske stanovske tovariše v boju proti zadružništvu.

Gospodarstvo.

Zaloge sira. Mlekarska statistika za maj in junij kaže, da so mlekarne prejele 1 mil. 285.542 l mleka. V svežem stanju so prodale 500.149 l, ostalo pa so predelale v sir in napravile 28.332 kg ementalca, 9.635 kg trapista, 2.720 kg ejdamca, 307 kg roqueforta in gorgonzole, 694 kg drobnih sirov, 9.562 kilogramov čajnega masla in 3.491 kg navadnega masla.

Koncem junija je postojala sledeča zaloga: ementalkega sira 61.221 kg, trapista 6.966 kg, ejdamca 1.884 kg, roqueforta in gorgonzole 304 kg, drobnih sirov 43 kg, čajnega masla 1.514 kg in navadnega masla 287 kg.

Zvezine objave.

Zadružna zveza je dala tiskati posebne opomine za dolžnike, ki se nanašajo na iztirjanje obresti v smislu sedaj veljavne uredbe o zaščiti kmetov. Opomine naročijo zadruge pri zvezi, 100 komadov 15.— Din.

Gospodarska zveza v Ljubljani no-

tira naslednje cene: Tomaževa žlindra baza 18%. Din 134.—; rudninski superfosfat v vrečah po 50 in po 100 kg à Din 98.—; kalijeva sol po 100 kg Din 156.—, kostni superfosfat Din 118.—; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 200.—; apneni dušik v papirnatih vrečah Din 185.—; kostna moka Din 100.—; mavec (gips) Din 40.—; nitrofoskal v vrečah Din 144; klajno apno Din 275; lanene tropine Din 1.80; modra galica Din 6.—; žveplo Din 2.60. Pri vagonsem odjemu se cene za gnojila in cement znatno znižajo na franco vsaka postaja. Mlatilnice s tresali in reto Din 4.100.—; slamoreznice Din 1.700 do 2.000; čistilnik 10 sit Din 1.500; plugi Din 500 do Din 940; reporeznica M. R. Din 550; trijerji Din 2.000 do 3.500; mlatilnice na ročni pogon Din 2.200; robkači Din 900; sađni mlini Din 1.400 do Din 1.700; brzoparilniki Din 1.050 do Din 2.800; kosilni stroji Din 2.000; travniške brane z zvezdnatimi členki Din 900; travniške brane z jeklenimi špicami Din 800; patent motike „Rapp“ Din 70.—. — Nitrofoskal, apneni dušik pri najmanjšem odjemu 5000 kg franko vsaka postaja. Modra galica iz tovarne „Zorka“ po konkurenčnih cenah.

Manufakturo vseh vrst po ugodnih cenah tudi proti plačilu s hranilnimi knjižicami članic „Zadružne zveze“ nudi Oblačilnica za Slovenijo v hiši Gospodarske zveze.

POSLOVNE KNJIGE IN TISKOVINE.

Vse članice opozarjamo, da ima Zveza v zalogi vse knjige in tiskovine, kakor jih zahteva poslovanje kreditnih, blagovnih, produktivnih in drugih vrst zadrug. — Mnoge tiskovine nudijo za poslovanje znatno olajšanje in zasigurajo pravilnost kot npr. zapisnik o občnem zboru, vloga na sodišče, rač. zaključek. — Zveza ima v zalogi tudi vse pisarniške potrebščine, kot npr. svinčnike, peresa, pečatni vosek, papir, pivnike, regulatorje, preluknjače itd. — Zveza z naročanjem na debelo zasigura tudi najnižje cene.

V sledečem podajamo cene za najvažnejše tiskovine (I.), knjige (II.) in vzorna pravila (III.):

I.	Komad		Komad	
Rač. zaključki za hranilnice in posojilnice za blagovne zadruge	Din	—50	Knjiga tekočih računov 50 listov	Din 40—
Zapisnik o rednem občnem zboru	"	—50	Knjiga tekočih računov 100 listov cel gradl	72—
Vloga na sodišče (sprememba v načelstvu, ali prememba pravil)	"	—50	200 " celo plat.	120—
Izpiski iz knjige hranilnih vlog oz. posojil Obvezne izjave za dolžnike	"	1—	Amerikanski journal za blagovne zadruge	180—
Tiskovine za izvl. tek. rač.	"	—30	" nova izdaja	230—
Zadolžnice na poroštvo	"	—75	Knjiga denarnih listkov 100 strani	15—
Zadolžnice na vknjižbo	"	—75	200 "	25—
Zadolžnice na amortizacijo	"	—75	Knjiga pristopnic 50 listov	12—
Prošnje za posojilo	"	—50	100 "	16—
Pogodba za kredit v tek. rač.	"	—75	200 "	34—
Obrestne tabele (na kartonu 3 1/2% do 6%	"	2—	Straca* 100 listov Din 65—, 50 listov	40—
6 1/4% do 7% (na papirju)	"	3—	Blagovni skontro 100 listov	75—
7 1/2% do 8 1/2%	"	3—	Blagovni skontro 50 listov	45—
9% do 10%	"	3—	Nakupna prodajna knjiga 100 listov	75—
Listek za izplačilo vloge	"	—10	Nakupna prodajna knjiga 50 listov	45—
Listek za izplačilo posojila	"	—10	Blago oddajni bloki	22—
Opomin dolžniku Din —10, Opomin porokom	"	—10	Vložni zapisnik 50 listov Din 30, 100 listov	50—
Opomin za podaljšanje posojila	"	—15	Vložni zapisnik 200 listov	90—
Zemljeknjižni predlog (list)	"	—40	Hranilne knjižice (lično vezane v šagrinpapir)	4—
Pole za inventuro	"	—75	(vezane)	3—
Potrčila	"	—10	(broširane)	1—
Izpiski (nova tisk.) tek. rač.	"	—75	(celo platno)	5-50
Rač. zaključki (kartonirani po 20 komadov) za kreditne in nekreditne zadruge (zvezki)	"	22—	Zadružno-posojilne knjižice	3—
Denarne kuverte	"	—65	Nakupne knjižice	1-40
Kuverte za dopisovanje z Z. Z.	"	—10	Knjižice za imetnike tekoč. računa 16 list.	4-75
Dopisnice za dopisovanje z Z. Z.	"	—05	Knjižice za električni tok	1-50
Mlekarske pole	"	—75	Imenik zadružnikov 20 listov	20—
Tiskovine (priloge menični kredit)	"	—75	Imenik zadružnikov 30	25—
Mape za zadolžnice	"	8—	Imenik zadružnikov 60	40—
Mape za ustanovne listine	"	12—	100	70—
			Knjiga porokov	20—
			Knjiga odstopnic (broširano)	6—
			Sejni zapisniki	26—
			100 listov	30—
			Trgovske knjige z 2 kolonami	26—
			Indeksi	20—
			Mlekarske knjižice	3-75
			Saldo-Konti na trdem papirju 50 listov	30—
			" " " 100	50—
			III.	Komad
			Pravila za hranil. in posojil. (Rajfeis.)	Din 2—
			Pravila za hranil. in posojil. (Schulz.)	2—
			Pravila za kmet. nabav. in prod. zadruge	2—
			Pravila za živinorejske zadruge	2—
			Pravila za kmetijska društva (strojne zadr.)	2—
			Pravila za mlekarne zadruge	2—
			Pravila za zadrudne elektrarne	2—
			Pravila za zavarovanje goveje živine	2—
			Pravila za strojne zadruge	2—
			Pravila za živ. selekcijske zadruge	2—
			Pravila za pašne in gozdne zadruge	2—